

B1 düzeyi ders materyallerinin söz varlığının ve B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığının çeşitli değişkenler açısından derlem tabanlı incelenmesi

Ramazan ŞİMŞEK¹

APA: Şimşek, R. (2020). B1 düzeyi ders materyallerinin söz varlığının ve B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığının çeşitli değişkenler açısından derlem tabanlı incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 152-171. DOI: 10.29000/rumelide.808315.

Öz

Yabancı dil eğitimi açısından derlem tabanlı çalışmalarının önemi giderek artmaktadır. Derlem tabanlı çalışmalar aracılığı ile dil eğitiminde öğretilen kelimelerin öncelikleri uluslararası kıstaslar çerçevesinde belirlenmektedir. Yazılı ve sözlü birçok tabakadan oluşan derlemler ve alt derlemler hem öğretici hem de öğrenci için sürecin verimliliğini artırmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde genellikle ders materyallerinin söz varlığı üzerine odaklanılmaktadır. Öğrenen bireylerin söz varlığı da bu süreçte araştırmacılar için üzerinde durulması gereken alanlardandır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yazılı ya da sözlü söz varlığı hem mevcut durumu görmek için hem de sıklık listeleri ile kıyaslamalar yapabilmek için gözetilmektedir. Ders kitapları bünyesinde yer alan metinler öğretim programı ve öğretici için çatı konumundadır. Bu çalışmada da Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığı, derste kullanılan materyallerin okuma metinlerinin söz varlığı ve Aksan vd. (2017) derlem tabanlı çalışması araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Araştırma çerçevesinde 6 haftalık B1 kuru süresince 21 öğrenciye 7 farklı kompozisyon yazdırılmıştır. Akabinde öğrencilerin yazılı söz varlığının belirlenmesi için bu kompozisyonlar bilgisayar ortamına aktarılmış; kullanılan ders kitabındaki okuma metinleri ilgili aşamalardan geçirilerek söz varlığının belirlenmesinde kullanılacak yazılım için uygun hale getirilmiştir. Ders kitabının söz varlığı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının söz varlığında en sık kullanılan 500 kelime, sözcük türleri bakımından en sık kullanılan 500 kelime Aksan'ın (2017) çalışması ile kıyaslanmış, benzerlik düzeyleri tespit edilmiştir. En sık kullanılan kelimeler bakımından Aksan (2017) derlem tabanlı çalışması ile ders materyalinin söz varlığının benzerlik düzeyi bakımından istenen ideal düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Derlem, söz varlığı, okuma metinleri, yazılı anlatım

B1 level textbooks of vocabulary, B1 level students of written vocabulary in terms of various variables based on review

Abstract

The importance of corpus-based studies is gradually increasing in terms of foreign language education. The priorities of the words taught in language education are determined within the framework of international criteria through corpus-based studies. Corps and subcollections consisting of many layers such as written texts and speeches increase the efficiency of the process for both the instructor and the student. Teaching Turkish as a foreign language generally focuses on the vocabulary of course materials. The vocabulary of learning individuals is one of the areas that should be focused on for researchers in this process. Written or oral vocabulary of individuals

¹ Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, TÖMER (Nevşehir, Türkiye), ramazansimsek@nevsehir.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8295-8903 [Makale kayıt tarihi: 23.08.2020-kabul tarihi: 20.10.2020; DOI: 10.29000/rumelide.808315]

learning Turkish as a foreign language is observed both to see the current situation and to make comparisons with frequency lists. The texts within the textbooks are the roof for the curriculum and the instructor. In this study, the written vocabulary of B1 level students learning Turkish as a foreign language, the vocabulary of the reading texts of the materials used in the lesson and Aksan (2017) corpus-based study constitute the focus of the study. 7 different compositions were written to 21 students during the 6-week B1 course. Subsequently, these compositions were transferred to computer environment in order to determine the students' written vocabulary; The reading texts in the textbook used have been made suitable for the software to be used in determining the vocabulary by passing through the relevant stages. The most frequently used 500 words in the vocabulary of the textbook and the written expressions of the students were compared with the work of Aksan (2017), the 500 words most frequently used in terms of word types, and their level of similarity was determined. In terms of the most frequently used words, it was determined with the corpus-based study of Aksan (2017) that the vocabulary of the course material was not at the desired ideal level in terms of similarity level.

Keywords: Corpus, vocabulary, reading texts, written expression

Giriş

Tarihsel süreç içerisinde doğrudan ya da dolaylı olarak iletişim kuran insanoğunun en büyük bildirişim aracı dildir. Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisandır (Türkçe Sözlük, 2005: 526). Dil, bir toplumda düşünce duygu ve isteklerin ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 1977: 55).

Dil aksiyonları içinde iletişimi yönlendiren ve semantik yükü çeken temel faktörlerden en önemlisi kelime ya da sözcüktür. Sözcük, anlamı ya da görevi bulunan, çekim ekleriyle işlenmeye hazır taban şeklinde tanımlanabilir (Baş, 2011). İnsan, sosyal bir varlık olması sebebiyle ifade etmek istediklerini sözcükler aracılığıyla anlatır (Yılmaz ve Doğan, 2014). Anlama ve anlatma becerilerinin etkin kullanılması ile sözvarlığının zenginliği arasında yakın bir ilişki mevcuttur (Karatay, 2007: 143). Sözcük ve cümle bilgisi, çok temel bir seviyede okuma için kesinlikle önemlidir (Grabe, 1991: 380) çünkü sözcük bilgisi ile okuduğunu anlama arasında kuvvetli bir bağlantı mevcuttur (Matsuoka ve Hirsh, 2010: 56). Alıcı ve verici beceriler ağıından köprü görevi gören ve semantik yükü çeken sözcük temel dil becerilerini işler hale getirmektedir.

Dil öğretiminin temel amacı; öğrenende, dört temel beceri olarak adlandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmektir. Bu hedefler doğrultusunda her eğitim-öğretim ortamında olduğu gibi dil öğretimi alanında da öğretimi kolaylaştırmak ve kalıcılığı sağlamak adına çeşitli materyallerden faydalanılır. Öğretim materyali, öğrencilerin öğrenmesi, öğretmen etkin bir öğretim sağlayabilmesi için özel olarak hazırlanmış öğretim-öğrenme yardımcılarıdır (Demirel, 2005: 7) Ders kitapları öğrenme materyalleri içinde hem öğretmen için hem de öğrenci için anahtar konumundadır. Ders kitabı bünyesinde yer alan metinler aracılığı ile eğitim-öğretim sürecinin planlanması, kontrol edilmesi, toplumsal ve kültürel kodların hedef kitleye aktarılması sağlanmaktadır. Bu çerçevede ders kitabında yer alacak metinlerin taşıması gereken genel özellikler bulunduğu gibi söz varlığı ağıından da belirli standartlar sahip olması gerekmektedir. Söz varlığı, metinlerin düzeye göre niteliğini, semantik gönderim düzeyini belirleyen temel faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksan'a (2015) göre sözvarlığı, yalnızca dilin sözcüklerini değil deyimlerini, kalıp sözlerini, kalıplaşmış sözlerini,

atasözlerini, terimlerini ve çeşitli anlatım kalıplarını kapsayan bir bütündür. Bu terimle anlatılan varlık, o dili konuşan ulusun maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini de yansıtır (Aksan, 2014a: 13).

Sözcük sıklığı, bir sözcüğün kullanılma oranı, frekans olarak tanımlanabilir (Aydın, 2015). Thorndike de 1921 yılında yayımladığı *The Teacher's Word Book (Öğretmenin Sözcük Kitabı)* adlı eserinin girişinde sıklık tabirinin "Sözcük ne sıklıkta kullanılıyor?" sorusunun cevabı olduğunu ifade etmektedir. (Akt. Armut. Coxhead, 2000: 217). Eğitim ve öğretim süreçleri açısından değerlendirildiğinde en sık kullanılan materyal ders kitabı olup içerik ve nitelik açısından değerlendirilirken söz varlığı da değerlendirme kıstasları içinde öne çıkmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde de "Sözcük bilgisi dört temel dil becerisinin ve dil bilgisinin tamamlayıcısı niteliğindedir ve bu alanların geliştirilmesinde temel rol üstlenir." (Kurudayıoğlu ve Dölek, 2019: 30). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler açısından düşünüldüğünde ise "Öğrenenlerin sözcük öğrenme ihtiyaçları ana dili Türkçe olanlara göre daha farklıdır ve daha çok çaba gerektirir." (Karatay, 2020: 256). Ana dili eğitiminde olduğu gibi yabancı dil eğitiminde de temel söz varlığı öğrencinin öğrenme motivasyonu, başarabilme iştihakı gibi faktörler dilin işlevsel kullanımı açısından önem arz etmektedir. Hedef dilin temel söz varlığıyla ilgili oluşturulacak listeler öğrencinin sürece yönelik önyargılarını kırıp temel dil becerilerini etkin olarak kullanmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda hedef dili başlangıç düzeyinde öğrenen bir birey ile ileri düzeyde öğrenen birey arasında öğrenen ihtiyaçları farklılık gösterecek; hedef kelime listesi ve söz varlığı da bu farklılıklar arasında yer alacaktır.

Yazınsal metinlerin yaşamla olan ilişkileri incelendiğinde yazınsal ürünlerde yaşam gerçekliğinin, insanlık durumunun, yazarın iç dünyasında kurularak anlatıldığı görülür. Bu bakımdan yazınsal metinlerin insanın ve toplumun farklı yönleriyle kavranmasında önemli bir payı vardır. Yabancı dille yazılmış yazınsal metinlerde de o dilin dünyasının, bize göre yabancı olan yaşamın yansımaları bulmak mümkündür (Polat, 2012). Yapılan değerlendirmeler ışığında yabancı dil eğitimi için hazırlanan ders kitapları ve ders kitapları bünyesinde yer alan metinler, metin içerikleri hedef dili öğrenen bireylerin düzeyine, ihtiyaçlarına, dili kullanım amaçlarına uygun olarak hazırlanması ihtiyacı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda öğrenilmesi gereken kelimelerin söz varlığı açısından zengin seçkilerden faydalanılarak belirlenmesi; dil öğrenen kitlenin söz varlığı da sürecin verimliliği açısından karşılaştırılmalı olarak ele alınmalıdır. Teknoloji ve bilişim çerçevesinde dil eğitimi çalışmalarında bu ihtiyacı derlem, derlem dilbilim çalışmaları gidermektedir.

Söz varlığı çalışmalarının son yıllarda daha geniş kapsamlı derlem dilbilim uygulamaları ile gerçekleştirildiği bilinmektedir. Türkçeye "derlem" olarak aktarılan bu terim Latince kökenli bir sözcük olup vücut anlamına gelmektedir ve sözcüğün çoğulu olan "corpora" Latince çoğul ekleriyle oluşturulmuştur. McEnery ve Hardie (2011: 32) derlemi "İncelenecek olan dil değişkesini en üst düzeyde temsil edici güce sahip, makine tarafından okunabilen ve belli sınırları olan metin bütünü" şeklinde tanımlamışlardır. Weisser (2016: 13) derlemi, "Belli bir dilsel çalışmanın amacı ve kapsamına bağlı olarak şekillendirilen özel tasarım ölçütleri temel alınarak ve dilsel bir incelemede kullanılmak üzere seçilen sözlü ya da yazılı metinlerin derlemesi" olarak tanımlamıştır. Gries (2009: 7), derlemi, "Doğal bir iletişim ortamında üretilen, makine tarafından okunabilen (yazılı ya da sözlü) metinlerin derlemesi" olarak tanımlamıştır. Bu metinler ise, belli bir dil değişkesi, dil kesiti ya da yazınsal tür açısından temsil edici ve dengeli olmaları ile dilbilimsel incelemelerinin yapılması amacıyla derlenir. Dash (2008: 27) ise derlemi, "dilbilimin tüm alanlarında araştırma, betimleme, uygulama ve inceleme yapmak amacıyla istatistiksel olarak örnekleme çıkarılmış dilsel bir veri tabanı" şeklinde

tanımlamaktadır. Elena (2001: 55) derlemi, "otomatik ya da yarı otomatik işleme ve incelemeye uygun olan gerçek metinlerin bilgisayarda işlenmiş kümesi" olarak tanımlar. Derlem için yapılan tanımlardan hareketle; özel bir amaç için bir araya getirilen metinlerin bilgisayar ortamına aktarılarak metin türü, kelime yapısı, sıklık, bağlam analizi gibi işlemler için elektronik ortamda işlenmesiyle ilgili vurgunun öne çıktığı görölmektedir. Derlem için temel veriler yazılı ve sözlü metinlerdir. Bu metinler aracılığı ile dil eğitimi için ihtiyaca göre öncelikli, tematik içerikler oluşturulabilir.

Bir dilin, kullanıldığı karakteristik ortamlarından biri de yazın dilidir. Yazın dili özelliği gereği o dilin genel yapısını betimlemek için önemli veriler sağlar. Öte yandan, yazı dili araştırma nesnesi olarak ölçünlü ve araştırmacılar için kolay erişilebilirdir. Bir derlemde bu anlamda derlenen verilerin güvenilirliği yapılacak betimlemenin de güvenilirliği anlamına gelmektedir (Özkan, 2013). Derlemin tasarımında, örneğin, içerikte yer alan metinlerin türü, metin sayısı, belirli metin parçalarının seçimi, metin parçaları arasından örnekleme seçimi, örneklemin genişliği vb. tasarımın bilinçli yapılp yapılmadığının ölçüsüdür (Sampson vd. 2005: 174). Dil öğretim sürecinde yazılı kaynaklar açısından ders kitapları ihtiyaçlar ve hedefler bakımından temel materyaller arasında yer alıp Türkçe öğretiminde de aynı öneme sahiptir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları sıklık listeleri açısından farklılıklar gösterebilmektedir. Alan yazın açısından değerlendirildiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sıklık listelerinin genellikle sezgisel olarak belirlendiği gözlemlenmektedir.

20. yüzyılın başında Avrupa'da yapılmaya başlanan derlem tabanlı çalışmalara söz varlığı, sıklık çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. Derlem tabanlı çalışmalar son yıllarda Türkiye'de de ilgi çekici çalışma alanlarının başında gelmektedir. Türkçe için yayımlanmış derlem temelli en kapsamlı sıklık listesi Aksan vd. (2017) tarafından yayımlanan A Frequency Dictionary of Turkish (Türkçe Sıklık Sözlüğü) olarak bilinmektedir. Özkan (2010), bilgisayar aracılığıyla dile ait olan verilerin işlenmesinin yöntemsel olarak ortaya çıkardığı olumlu sonuçların dilbilimin çalışma alanlarında belirgin olarak göröldüğünü; zamanla yaygınlaşma alanını genişleten bilgisayarlı dil çalışmalarının derlem dilbilim, sözlükbilim, biçimbilim, sesbilim, makineli eviri, anlambilim vb. dilbilim alanlarında hissettirdiğini ifade etmiştir. Bu çalışmada da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yazılı söz varlığı, aynı düzeyde hazırlanmış ders kitabının söz varlığından faydalanılarak oluşturulmuş sıklık listeleri, sözcük türlerine göre oluşturulmuş sıklık listeleri, Aksan vd. (2017) derleme dayalı yaptığı sıklık listesi karşılaştırılarak ortak söz varlığına yönelik bulgular elde edilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Çalışmanın deseni

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan B1 düzeyi ders kitaplarının ve aynı düzeydeki öğrencilerin söz varlığının, sözcük türlerine göre oluşturulan sıklık listelerinin incelendiği bu çalışmada betimsel bir araştırma olup tarama modeli benimsenmiştir. "Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez" (Karasar, 2010: 77).

2.2. Çalışma grubu

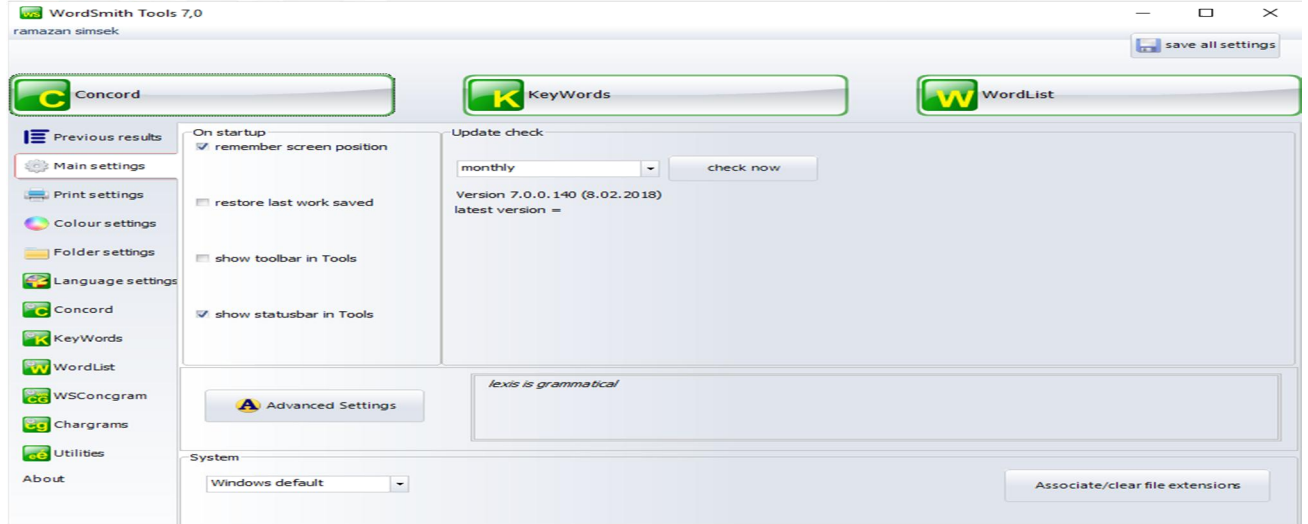
Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi TÖMER’de B1 düzeyinde Türkçe eğitimi alan 15 farklı ülkeden 21 öğrenci ve Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ile çalışma kitabının okuma metinleri oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Uyrak Bilgisi

Ülke	Öğrenci Sayısı
Afganistan	4
Mısır	2
Yemen	2
Gine	2
Filistin	1
Pakistan	1
Nijer	1
Irak	1
Etiyopya	1
Fildişi	1
Kolombiya	1
Bangladeş	1
Somali	1
Moritanya	1
Kazakistan	1
Toplam	21

2.3. Verilerin analizi

Araştırma kapsamında incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabı bilgisayar ortamına aktarılmış, OCR yazılımı ile kitaplarda yer alan okuma metinleri sayısallaştırılıp UTF-8 kod dönüşümünden geçirilerek veri seti oluşturulmuştur. Öğrencilerin yazılı söz varlığının tespiti için 2019-2020 eğitim öğretim Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi TÖMER bünyesinde B1 kurunda eğitim alan her öğrenciye 7 farklı konuda kompozisyon yazdırılmış; bu kompozisyonlar bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Kur süresince kullanılan Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin söz varlığı ve en sık kullanılan kelimeler WordsmithTools 7.0 yazılımı ile tespit edilmiştir. Her kitap tema, içerikleriyle ilişkili olarak her öğrenciye yazdırılan 7 farklı kompozisyonun söz varlığı, en sık kullanılan kelimeler ilgili yazılımla tespit edilmiş; B1 düzeyi ders kitabının söz varlığı ve öğrencilerin kompozisyonlarından oluşan veri setinin söz varlığı tespit edilmiştir. Akabinde her kitabın kelime listesi ve kitaplarda ortak olarak kullanılan kelimelerin listesi Aksan vd. (2017) tarafından derlem tabanlı yapılan Türkçede en sık kullanılan 500 kelime, en sık kullanılan sıfatlar ve fillerle aynı yazılım aracılığıyla karşılaştırılarak incelenmiş, ortaklık düzeyleri tespit edilmiştir.

şekil 1. WordSmith Tools Programının Ara yüzü

3. Bulgular ve yorumlar

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabının söz varlığına yönelik bulgular

Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders Kitabının sınıf Türkçe ders kitabı derlem tabanlı inceleme süreci için yöntem kısmında ifade edilen süreçlerden geçirilerek analiz sürecinde kullanılacak yazılım veri tabanına uygun hale getirilmiştir.

Tablo 2. Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders Kitabının Söz Varlığına Yönelik Bulgular

Kitaplarda İncelenen Metin Sayısı	Toplam Kelime sayısı (Token)	Farklı Kelime Sayısı(Type)	Her Metne düşen farklı kelime sayısı	Kelime Hazine Katsayısı(Type/Token)
60	14447	5939	98	0,41

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabında 60 metin incelenmiş; bu metinlerin söz varlığı (token) 14447 kelimedenden oluştuğu tespit edilmiştir. Ders kitabı bünyesinde farklı kelime sayısı (type) ise 5939 olarak tespit edilirken her metne düşen farklı kelime sayısı 98 olarak saptanmıştır. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına oranı 0.41 ya da % 41 olarak ifade edilebilir. Bu verilerden hareketle ders kitabı bünyesinde her 100 kelimedenden 41'inin farklı olduğu tespit edilmiştir.

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan 100 kelime Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders Kitabında En Sık Kullanılan Kelimeler

No	Kelime	Frekans	%	No	Kelime	Frekans	%
1	Bir	337	2,30	51	Bey	19	0,13
2	Ve	314	2,14	52	Fazla	19	0,13
3	Bu	203	1,39	53	İki	19	0,13
4	Çok	138	0,94	54	İse	19	0,13

5	De	132	0,90	55	Saat	19	0,13
6	Da	124	0,85	56	Size	19	0,13
7	İçin	102	0,70	57	Spor	19	0,13
8	İyi	59	0,40	58	Türkçe	19	0,13
9	Daha	58	0,40	59	Biraz	18	0,12
10	Ben	56	0,38	60	Devam	18	0,12
11	İş	56	0,38	61	Diğer	18	0,12
12	En	50	0,34	62	Görevli	18	0,12
13	Ne	50	0,34	63	Müdür	18	0,12
14	Sonra	48	0,33	64	Ol	35	0,12
15	Her	45	0,31	65	Toplantı	18	0,12
16	İle	45	0,31	66	Tüm	18	0,12
17	Olarak	45	0,31	67	Var	18	0,12
18	Olan	36	0,25	68	Ayrıca	17	0,12
19	Önce	35	0,24	69	Başarılı	17	0,12
20	Var	35	0,24	70	Belli	17	0,12
21	Gibi	32	0,22	71	Beslenme	17	0,12
22	Veya	32	0,22	72	Çünkü	17	0,12
23	Ama	31	0,21	73	Ev	17	0,12
24	Hem	31	0,21	74	Hasta	17	0,12
25	İlk	31	0,21	75	Um	17	0,12
26	Yemek	31	0,21	76	Yardım	17	0,12
27	Zaman	31	0,21	77	Ancak	16	0,11
28	O	28	0,19	78	İnsan	16	0,11
29	Türkiye	27	0,18	79	Kişi	16	0,11
30	Adam	26	0,18	80	Mutlaka	16	0,11
31	Önemli	25	0,17	81	Televizyon	16	0,11
32	Gün	24	0,16	82	Bazı	15	0,10
33	Nasıl	24	0,16	83	Biri	15	0,10
34	Kadar	23	0,16	84	Çocuk	15	0,10
35	Plastik	23	0,16	85	Değil	15	0,10
36	Sağlıklı	23	0,16	86	Dikkat	15	0,10
37	Birçok	22	0,15	87	Efendim	15	0,10
38	Kan	22	0,15	88	Eğer	15	0,10
39	Türk	22	0,15	89	İlgili	15	0,10
40	İstanbul	21	0,14	90	Kaza	15	0,10
41	Mi	21	0,14	91	Kutlu	15	0,10
42	Sen	21	0,14	92	Küçük	15	0,10
43	Diye	20	0,14	93	Peki	15	0,10
44	Et	20	0,14	94	Sana	15	0,10

B1 düzeyi ders materyallerinin söz varlığının ve B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığının çeşitli değişkenler açısından derlem tabanlı incelenmesi / R. şimşek (152-171. s.)

45	Güzel	20	0,14	95	Uygun	15	0,10
46	İnsan	20	0,14	96	Üç	15	0,10
47	İste	20	0,14	97	Büyük	14	0,10
48	Son	20	0,14	98	Gelen	14	0,10
49	Trafik	20	0,14	99	Gerek	14	0,10
50	Ya	20	0,14	100	İçinde	14	0,10

Türkçeye yolculuk YDTÖ B1 düzeyi ders kitabı derlem tabanlı incelenerek ders kitabı bünyesinde en sık kullanılan 500 kelime (token) tespit edilmiş; Aksan vd. (2017) tarafından yayımlanan A Frequency Dictionary of Turkish (Türkçe Sıklık Sözlüğü) isimli çalışmada sık kullanıldığı tespit edilen ilk 500 kelime ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda incelenen ders kitabından en sık kullanılan 500 kelime ile Aksan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada Türkçede en sık kullanılan 500 kelimenin kıyaslanması sonucunda 259 kelimenin ortak olduğu tespit edilmiştir. Oransal olarak değerlendirildiğinde Türkçede en sık kullanılan 500 kelime ile Türkçeye Yolculuk YDTÖ B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan 500 kelime arasında % 52'lik bir benzerlik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2'de Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan kelimelerin frekans değerleri ve veri setindeki yaygınlık düzeyleri gösterilmiştir.

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabının söz varlığı ve en sık kullanılan 100 kelime incelendiğinde

B1 Düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığına yönelik bulgular

Tablo 4. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığına Yönelik Bulgular

Toplam Kelime sayısı (Token)	Farklı Kelime Sayısı(Type)	Kelime Hazine Katsayısı(Type/Token)
36074	10152	0,2814

B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilere 7 farklı konuda yazdırılan kompozisyonlar ve bu kompozisyonlardan oluşan veri seti incelenmiştir. Bu bağlamda kompozisyonlardan oluşan yazılı söz varlığının veri seti (token) 36704 kelimedenden oluştuğu tespit edilmiştir. B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığında farklı kelime sayısı (type) ise 10152 olarak saptanmıştır. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına oranı 0.2814 ya da % 28 olarak ifade edilebilir. Bu verilerden hareketle öğrencilerin yazılı söz varlığında her 100 kelimedenden 28'sinin farklı olduğu tespit edilmiştir

Tablo 5'te B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlardan faydalanılarak oluşturulan veri setinde en sık kullanılan kelimelerin frekans değerleri ve veri setindeki yaygınlık düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 5. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığında En Sık Kullanılan Kelimeler

No	Kelime	Frekans	%	No	Kelime	Frekans	%
1	Ve	1336	3,68	51	Mesela	69	0,19
2	Bir	707	1,95	52	Hiç	68	0,19
3	ok	620	1,71	53	Ayrıca	67	0,18
4	Bu	595	1,64	54	Başka	67	0,18

5	İçin	477	1,31	55	Fazla	67	0,18
6	De	345	0,95	56	Önce	66	0,18
7	Her	269	0,74	57	Ya	66	0,18
8	Da	245	0,68	58	Değil	65	0,18
9	Çünkü	231	0,64	59	Veya	63	0,17
10	Ama	218	0,60	60	Yani	61	0,17
11	Daha	212	0,58	61	Bazen	60	0,17
12	En	204	0,56	62	Şeyler	59	0,16
13	Var	200	0,55	63	Biz	58	0,16
14	Sonra	199	0,55	64	Korona	58	0,16
15	O	170	0,47	65	Olmasaydı	58	0,16
16	İyi	166	0,46	66	Düğün	57	0,16
17	Ne	165	0,45	67	Yüzden	57	0,16
18	Şey	161	0,44	68	Beni	56	0,15
19	Ben	148	0,41	69	Evde	56	0,15
20	Şimdi	142	0,39	70	Herkes	56	0,15
21	Zaman	134	0,37	71	İnsan	55	0,15
22	Bır	130	0,36	72	İş	55	0,15
23	Kadar	119	0,33	73	Kolay	53	0,15
24	Teknoloji	117	0,32	74	Olurdu	53	0,15
25	Türkiye	110	0,30	75	Onun	53	0,15
26	Eğitim	108	0,30	76	Olacak	52	0,14
27	Nasıl	108	0,30	77	Sağlık	50	0,14
28	İnsanlar	103	0,28	78	Bizim	49	0,14
29	Eğer	101	0,28	79	Eskiden	49	0,14
30	Gibi	101	0,28	80	İlk	49	0,14
31	Hem	95	0,26	81	Allah	48	0,13
32	Zor	93	0,26	82	Ancak	48	0,13
33	Olarak	91	0,25	83	Meslek	48	0,13
34	Benim	90	0,25	84	Güzel	47	0,13
35	Önemli	89	0,25	85	Hayat	47	0,13
36	Büyük	84	0,23	86	Para	47	0,13
37	Gün	83	0,23	87	Damat	46	0,13
38	Ki	82	0,23	88	Fakat	46	0,13
39	Tüm	82	0,23	89	Şu	46	0,13
40	Bazı	80	0,22	90	Az	45	0,12
41	İle	79	0,22	91	Vardır	45	0,12
42	Bana	77	0,21	92	Kötü	44	0,12
43	Yok	75	0,21	93	Neden	43	0,12
44	Olan	74	0,20	94	Devam	42	0,12

B1 düzeyi ders materyallerinin söz varlığının ve B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığının çeşitli değişkenler açısından derlem tabanlı incelenmesi / R. Şimşek (152-171. s.)

45	İçin	72	0,20	95	Hatta	42	0,12
46	Aynı	71	0,20	96	İyi	42	0,12
47	Sadece	71	0,20	97	Zamanda	42	0,12
48	Farklı	70	0,19	98	İnsanlar	41	0,11
49	Oldu	70	0,19	99	Şekil	41	0,11
50	Olmak	70	0,19	100	Ülke	40	0,11

B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığı derlem tabanlı incelenerek en sık kullanılan 500 kelime (token) tespit edilmiş; Aksan vd. (2017) tarafından yayımlanan A Frequency Dictionary of Turkish (Türkçe Sıklık Sözlüğü) isimli çalışmada sık kullanıldığı tespit edilen ilk 500 kelime ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığında en sık kullanılan 500 kelime ile Aksan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada Türkçede en sık kullanılan 500 kelimenin kıyaslanması sonucunda 271 kelimenin ortak olduğu tespit edilmiştir. Oransal olarak değerlendirildiğinde Türkçede en sık kullanılan 500 kelime ile Türkçeye Yolculuk YDTÖ B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan 500 kelime arasında % 53'lük bir benzerlik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3'te B1 düzeyinde Türkçe öğrenen bireylerin yazılı söz varlığında en sık kullanılan kelimelerin frekans değeri ve veri setindeki yaygınlık düzeyleri gösterilmiştir.

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığında en sık kullanılan kelimelerin sözcük türleri bakımından değerlendirilmesi

Araştırmanın bu aşamasında Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabının söz varlığı ve B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı söz varlığı sözcük türleri açısından derlem tabanlı incelenmiş; en sık kullanılan 500 fiil, isim, sıfat tespit edilmiştir. Aksan'ın (2017) yapmış olduğu derlem tabanlı çalışmada en sık kullanılan 500 fiil, isim, sıfat listelenmiş B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığı ve B1 düzeyi YDTÖ ders kitabının söz varlığında en sık kullanılan 500 fiil, isim, sıfat ile karşılaştırılmış ve ortaklık düzeyleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığı ve Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders kitabının Söz varlığı ile Aksan'ın (2017) Sözcük Türlerine Göre Ortaklık Düzeyleri

Kelime Türleri	Öğrencilerin Söz Varlığı ve Aksan (2017) Ortaklık Düzeyi		Türkçeye Yolculuk B1 Ders Kitabı ve Aksan(2017) Ortaklık Düzeyi	
	f ()	%	f ()	%
Fiil	215	43	195	38
Sıfat	175	35	160	32
İsim	261	51	234	46

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve Aksan'ın (2017) yapmış olduğu derlem tabanlı çalışmada en sık kullanılan 500 fiil, isim, sıfat kıyaslanmıştır. Bu çerçevede fiil türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 43 - 215; sıfat türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 35 - 175; isim türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 51 - 261 olarak tespit edilmiştir.

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi YDTÖ ders kitabı ve Aksan'ın (2017) yapmış olduğu derlem tabanlı çalışmada en sık kullanılan 500 fiil, isim, sıfat kıyaslanmıştır. Bu çerçevede fiil türündeki kelimelerin

benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 38 - 195; sıfat türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 32 – 160; isim türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 46 – 234 olarak tespit edilmiştir.

Fiil türündeki kelimelerin ortaklık düzeyinin öğrencilerin yazılı söz varlığında % 43 olup B1 düzeyi ders kitabının söz varlığındaki % 38'lik benzerlik düzeyinden daha yüksek olduğu ve öğrencilerin ders materyalinde kullanılan daha fazla farklı fiil kullandığı tespit edilmiştir. Sıfat türündeki kelimelerin ortaklık düzeyinin öğrencilerin yazılı söz varlığında % 35 olup B1 düzeyi ders kitabının söz varlığındaki % 32'lik benzerlik düzeyinden daha yüksek olduğu ve öğrencilerin ders materyalinde kullanılan daha fazla farklı sıfat kullandığı tespit edilmiştir. İsim türündeki kelimelerin ortaklık düzeyinin öğrencilerin yazılı söz varlığında % 51 olup B1 düzeyi ders kitabının söz varlığındaki % 46'lık benzerlik düzeyinden daha yüksek olduğu ve öğrencilerin ders materyalinde kullanılan daha fazla farklı isim kullandığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığına isim, sıfat ve fillerin ders materyalinde kullanılan sözcük türlerine göre nicel olarak daha fazla olması sosyal çevre etkisi ve süreçte dili işlevsel kullanmaları ile ilişkilendirilebilir.

Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi ders kitabı ve B1 düzeyi öğrencilerin söz varlığının kelime türlerine göre incelenmesi

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan ilk 50 isim Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığı ve Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders kitabının Söz varlığında En Sık kullanılan İsimler

Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığında En Sık Kullanılan İsimler			Türkçeye Yolculuk YDTÖ Ders Kitabının Söz Varlığında En Sık Kullanılan İsimler		
No	Kelime	Frekans	No	Kelime	Frekans
1	Şey	295	1	İş	92
2	İnsan	275	2	Yer	63
3	Hayat	266	3	İnsan	54
4	Ülke	251	4	Zaman	54
5	Zaman	218	5	Hayat	52
6	Gün	176	6	Yemek	52
7	Teknoloji	150	7	Çocuk	48
8	Eğitim	145	8	Ev	48
9	Ev	139	9	Konu	46
10	Aile	134	10	Gün	46
11	İş	130	11	Toplantı	44
12	Meslek	128	12	Teknoloji	43
13	Türkiye	116	13	Araç	42
14	Arkadaş	112	14	Kaza	40
15	Dünya	110	15	Kişi	39

16	Neden	105	16	Adam	38
17	Okul	102	17	Ülke	36
18	Yer	96	18	Yıl	35
19	Yüz	96	19	Spor	34
20	Yapay	92	20	Ülke	33
21	Yemek	75	21	İç	31
22	Kendi	73	22	Plastik	30
23	Öğrenci	67	23	Film	30
24	Kız	66	24	Yan	30
25	Ders	65	25	Baş	29
26	Virüs	64	26	Yol	27
27	Telefon	64	27	Neden	27
28	Durum	64	28	Türkiye	27
29	Anne	64	29	Saat	27
30	Öğretmen	63	30	Trafik	26
31	Kitap	60	31	Televizyon	26
32	Sağlık	59	32	Türk	26
33	Yol	59	33	Bilgi	25
34	Para	59	34	Kitap	25
35	Koro	58	35	Kendi	25
36	Hastalık	57	36	Tiyatro	24
37	Allah	56	37	Kan	24
38	Üniversite	54	38	Oyun	23
39	Konu	54	39	Vücut	23
40	Sorun	53	40	Türkçe	23
41	Hak	53	41	Yaş	23
42	Yardım	52	42	Yardım	23
43	Şekil	52	43	Kural	22
44	Yıl	50	44	Para	22
45	Başkan	48	45	Söz	22
46	İnternet	48	46	Sıra	22
47	Devlet	48	47	Telefon	21
48	El	46	48	İstanbul	21
49	Baba	46	49	Eşya	20
50	İcat	44	50	Durum	20

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan isimlere bakıldığında “İnsan, iş, aman, hayat, ülke, Türkiye, teknoloji” gibi isimlerin sık kullanıldığını saptanmıştır. Bu durumun oluşmasında dil kullanımının günlük yaşam ve ihtiyaçlarla ilgili olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin kendi öncelikleri, ihtiyaçları çerçevesinde “meslek, yardım, üniversite, aile, öğrenci” isimlerini sık kullandıkları söylenebilir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan ilk 50 sıfat Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığı ve Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders kitabının Söz varlığında En Sık kullanılan İsimler

Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığında En Sık Kullanılan Sıfatlar			Türkçeye Yolculuk Ydtö Ders Kitabının Söz Varlığında En Sık Kullanılan Sıfatlar		
No	Kelime	Frekans	No	Kelime	Frekans
1	İyi	166	1	Küçük	42
2	Zor	93	2	Güzel	38
3	Önemli	91	3	İlk	38
4	Büyük	85	4	İyi	33
5	Aynı	71	5	Büyük	31
6	Farklı	70	6	Böyle	29
7	Başka	67	7	Bütün	28
8	Fazla	67	8	Başka	27
9	Kolay	60	9	Öyle	26
10	Güzel	52	10	Yeni	26
11	İlk	49	11	Uzun	24
12	Kötü	48	12	Doğru	24
13	Yeni	46	13	Biraz	23
14	Az	45	14	Genç	20
15	Bütün	37	15	Tek	18
16	Sosyal	36	16	Tam	18
17	Olumsuz	33	17	Son	17
18	Uzun	33	18	Aynı	17
19	Rahat	32	19	Kuyruklu	15
20	Küçük	32	20	Yavaş	15
21	Güçlü	31	21	Geç	15
22	Olumlu	31	22	Yaşa	15
23	Yardımcı	30	23	Çık	14
24	Biraz	29	24	Fazla	14
25	İlgili	28	25	İlgili	13
26	Yüksek	28	26	Eski	13
27	Uluslararası	28	27	Bol	11
28	Tek	28	28	Önemli	11
29	Böyle	27	29	Sağlıklı	10
30	Lazım	25	30	Hızlı	10
31	Yakın	24	31	Ertesi	10
32	Mutlu	23	32	Yaralı	10
33	Popüler	22	33	Yaşlı	10

34	Başarılı	22	34	Boş	9
35	Uzak	22	35	Dolu	9
36	İste	22	36	Sert	9
37	Modern	22	37	Farklı	9
38	Son	21	38	Âşık	8
39	Kısa	21	39	Yakın	8
40	Faydalı	18	40	Ağır	8
41	Gerekli	18	41	Hazır	8
42	Hızlı	17	42	Türlü	8
43	Tabi	17	43	Zor	8
44	Geleneksel	17	44	Sesli	8
45	Eski	17	45	Mutlu	8
46	Yabancı	16	46	Uçlu	7
47	Ayrı	16	47	Tatlı	7
48	Özel	15	48	Siyah	7
49	Serbest	14	49	Açık	7
50	Ünlü	14	50	Karşı	7

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan sıfatlar değerlendirildiğinde “iyi, güzel, büyük, küçük, farklı, aynı, yeni, eski” gibi sıfatların sık kullanıldığı tespit edilmiş; ayrıca bu sıfatların sıklık açısından benzer sıralamalara sahip olduğu saptanmıştır. “Başarılı, uluslararası, yabancı, popüler” sıfatları ders materyalinin söz varlığındaki sıfatlardan ayrılmaktadır. Bu durumda öğrencilerin farklı bir ülkede yaşıyor olmaları, ilgi alanları ve özetikleri amaçların etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan ilk 50 fiil Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığı ve Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders kitabının Söz varlığında En Sık kullanılan İsimler

Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığında En Sık Kullanılan Fiil			Türkçeye Yolculuk YDTÖ Ders Kitabının Söz Varlığında En Sık Kullanılan Fiil		
No	Kelime	Frekans	No	Kelime	Frekans
1	Ol	612	1	Ol	130
2	Yap	275	2	Et	129
3	Et	232	3	Yap	83
4	İste	135	4	Ver	54
5	Çalış	120	5	İste	52
6	Değil	91	6	Gel	47
7	Ver	86	7	Başla	35
8	Gel	75	8	Al	35
9	De	74	9	De	34

10	Yaşa	73	10	Gerek	32
11	Git	72	11	Var	31
12	Bil	68	12	Git	30
13	Al	67	13	Gör	27
14	Kal	61	14	Bil	23
15	Kullan	53	15	Ye	21
16	Söyle	51	16	Kal	20
17	Sev	48	17	Söyle	20
18	Geliş	46	18	Çık	20
19	Başla	45	19	Besle	19
20	Düşün	44	20	Sağla	18
21	Geç	44	21	Çalış	18
22	Ye	42	22	Bul	16
23	Gör	41	23	Geç	15
24	Bul	40	24	Düşün	15
25	Gerek	39	25	Kullan	13
26	Yok	38	26	Konuş	13
27	Değiş	37	27	Yaz	12
28	Çık	36	28	Koy	12
29	Oku	33	29	Bulun	11
30	Öğren	31	30	Unut	11
31	Giy	26	31	Ayrıl	11
32	Etki	25	32	Öğren	10
33	Yaz	25	33	Bekle	10
34	Sağla	24	34	Öl	10
35	Getir	22	35	Sev	9
36	Seç	22	36	Hazırla	9
37	Konuş	21	37	Art	9
38	Zorla	20	38	Getir	9
39	Bulun	20	39	Bırak	9
40	Bırak	20	40	Gir	9
41	Bak	19	41	Tut	9
42	Anlat	19	42	Uy	8
43	Ulaş	18	43	Zor	8
44	Çöz	18	44	Anla	8
45	Özle	17	45	Yan	8
46	Dur	17	46	Göster	8
47	Anla	16	47	Kaybet	8
48	Kolay	15	48	Yaşa	8
49	Kur	15	49	Sor	8

50

Öl

15

50

Bak

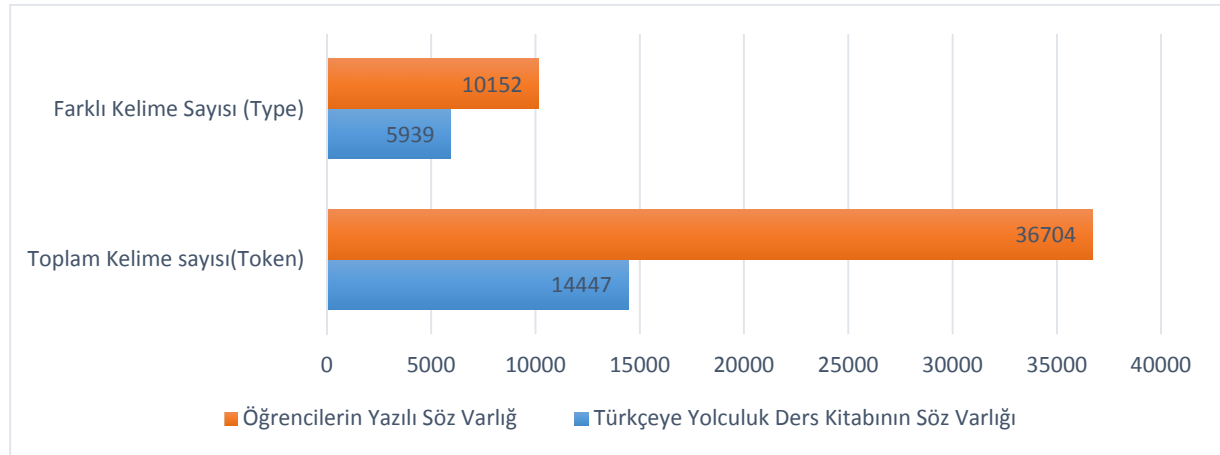
7

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan fiiller değerlendirildiğinde “ol, et, yap, iste, gel, de, git” fiillerin sıralama bakımından benzer olduğu, hem öğrencilerin yazılı söz varlığı hem de ders materyalinin söz varlığında ortak olduğu tespit edilmiştir. “Geliş, öğren, alış, oku, alış” fiillerinin ders materyalinin söz varlığının aksine daha üst sıralarda yer almasında öğrencilerin bireysel önceliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

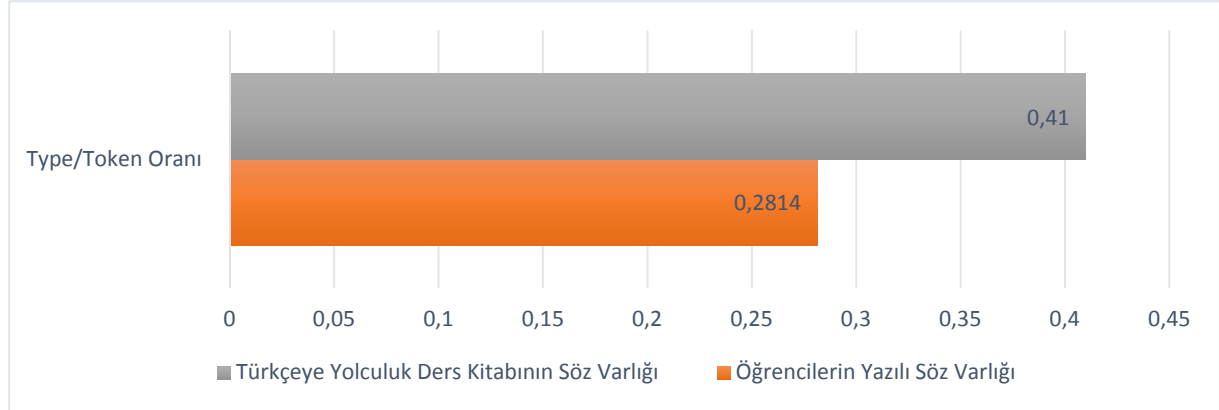
4. Tartışma ve sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığı ve sözcük öğretilimi alanında yapılan çalışmalar çoğunlukla basılı materyallerin söz varlığına odaklanmaktadır (Arslan ve Durukan, 2014; Arslan, 2014; Aşık, 2007; Aydın, 2015; Bozkurt, 2015; elik, 2014; Tunçel, 2011). Yabancı dil eğitiminde hangi kelimelerin öncelikle öğretileneğine yönelik bir standart oluşturulmalıdır. Bu kapsamda uluslararası anlamda standartlar gözetilerek çalışmalar yürütölmektedir. Özellikle hedef dilde en sık kullanılan kelimelerin öğretilimi sürecin başarısı için vazgeçilmez öncelikler arasında yer almaktadır. Dil öğrenen bireyin öncelikleri hedef dilin öğrenildiği düzeye göre farklılaşmaktadır. Yabancı dil öğretiminde temel düzey ile ileri düzey arasında köprü görevi gören B1 (orta) düzey kuru kelime öğretilimi ve dilin işlevsel kullanımı adına “kritik dönem” olarak nitelenebilir. Bu alışma da ifade edilen öncelikler, standartlar çerçevesinde derlem tabanlı yöntem benimsenmiş; öğrencilerin yazılı söz varlığı ile derste kullanılan materyalin okuma metinlerinin söz varlığı analiz edilmiştir. B1 düzeyinde öğrencilerin yazılı söz varlığında ve öğretilim sürecinde kullanılan ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan 500 kelime tespit edilmiş; Aksan vd (2017) tarafından derlem tabanlı olarak yürütölen en geniş kapsamlı çalışma unvanına sahip sıklık listesi ile karşılaştırılmıştır.

şekil. B1 Düzeyi Öğrenciler ve Ders Materyaline Yönelik Veriler

B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarının söz varlığı incelenmiştir. Bu bağlamda Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarından oluşan veri setinin söz varlığının (token) 36704 kelimedenden; farklı kelime sayısının (type) ise 10152 kelimedenden oluştuğu saptanmıştır. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına oranı 0.2814 ya da % 28 olarak tespit edilmiştir. Bu yönü ile B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı söz varlığında kelime hazine katsayısının (type/token) Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabındaki kelime hazine katsayısına göre oldukça geride kaldığı görölmektedir.

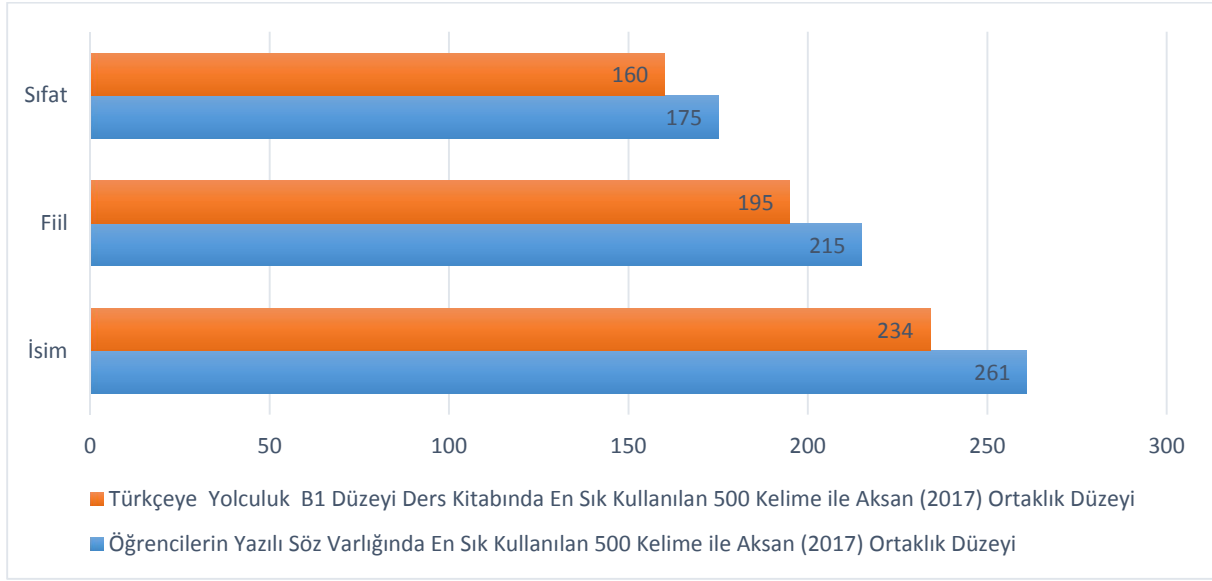
Şekil. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz varlığı ve Ders Materyalinin Söz Varlığında Type/Token Oranı

Çalışma çerçevesinde incelenen Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabında 60 metin incelenmiş; bu metinlerin söz varlığı (token) 14447 kelime; farklı kelime sayısının (type) ise 5939 olduğu tespit edilmiştir. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına oranı (type/token) 0.41 ya da % 41 olarak ifade edilebilir. Bu verilerden hareketle ders kitabı bünyesinde her 100 kelimedenden 41'inin farklı olduğu tespit edilmiştir. Tüm kelimelerin farklı kelimelere oranı (type/token) gözetildiğinde ders materyalinin type/token oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında Türkçeye Yolculuk ders kitabında yer alan okuma metinlerinin söz varlığı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının söz varlığı derlem tabanlı incelenmiş; en sık kullanılan 500 kelime (token) bilgisayar yazılımı aracılığı ile tespit edilmiş; Aksan vd. (2017) tarafından yayımlanan A Frequency Dictionary of Turkish (Türkçe Sıklık Sözlüğü) isimli çalışmada sık kullanıldığı tespit edilen ilk 500 kelime ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda incelenen ders kitabında yer alan okuma metinlerinde en sık kullanılan 500 kelime ile Aksan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada Türkçede en sık kullanılan 500 kelimenin kıyaslanması sonucunda 259 kelimenin ortak olduğu; oransal olarak değerlendirildiğinde Türkçede en sık kullanılan 500 kelime ile Türkçeye Yolculuk YDTÖ B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan 500 kelime arasında % 52'lik bir benzerlik olduğu tespit edilmiştir.

B1 düzeyi öğrencilerin yazılı söz varlığında en sık kullanılan 500 kelime ile Aksan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada Türkçede en sık kullanılan 500 kelimenin kıyaslanması sonucunda 271 kelimenin ortak olduğu; oransal olarak değerlendirildiğinde Türkçede en sık kullanılan 500 kelime ile Türkçeye Yolculuk YDTÖ B1 düzeyi ders kitabında en sık kullanılan 500 kelime arasında % 53'lük bir benzerlik olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinde bulunan okuma metinlerinin söz varlığı Aksan (2017) derlem tabanlı çalışması açısından birbirine yakın düzeyde ortak kelime içerdiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın son aşamasında ders materyalinde yer alan okuma metinlerinin ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının söz varlığı sözcük türleri bakımından derlem tabanlı incelenmiştir. Bu bağlamda Aksan vd (2017) çalışmada en sık kullanılan 500 isim, sıfat ve fiil ile öğrencilerin yazılı anlatımının ve ders materyalinde yer alan okuma metinlerinin söz varlığında en sık kullanılan 500 isim, sıfat ve fiil karşılaştırılmış; benzerlik düzeyleri tespit edilmiştir.

şekil. B1 Düzeyi Öğrencilerin Yazılı Söz Varlığı ve Türkçeye Yolculuk B1 Düzeyi Ders kitabının Söz varlığı ile Aksan'ın (2017) Sözcük Türlerine Göre Ortaklık Düzeyi

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve Aksan'ın (2017) yapmış olduğu derlem tabanlı çalışmada en sık kullanılan fiil türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 43 - 215; sıfat türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 35 - 175; isim türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 51 - 261 olarak tespit edilmiştir.

Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi YDTÖ ders kitabı ve Aksan'ın (2017) yapmış olduğu derlem tabanlı çalışmada en sık kullanılan fiil türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 38 - 195; sıfat türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 32 - 160; isim türündeki kelimelerin benzerlik düzeyi ve frekans değeri % 46 - 234 olarak tespit edilmiştir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan isimlere bakıldığında “İnsan, iş, aman, hayat, ülke, Türkiye, teknoloji” gibi isimlerin sık kullanıldığı; Bu durumun oluşmasında dil kullanımının günlük yaşam ve ihtiyaçlarla ilgili olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan sıfatlar değerlendirildiğinde “iyi, güzel, büyük, küçük, farklı, aynı, yeni, eski” gibi sıfatların sık kullanıldığı tespit edilmiş; ayrıca bu sıfatların sıklık ağıısından benzer sıralamalara sahip olduğu saptanmıştır. “Başarılı, uluslararası, yabancı, popüler” sıfatları ders materyalinin söz varlığındaki sıfatlardan ayrışmaktadır. Bu durumda öğrencilerin farklı bir ülkede yaşıyor olmaları, ilgi alanları ve özettikleri amaçların etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yazılı söz varlığı ve ders materyalinin söz varlığında en sık kullanılan fiiller değerlendirildiğinde “ol, et, yap, iste, gel, de, git” fiillerin sıralama bakımından benzer olduğu, hem öğrencilerin yazılı söz varlığı hem de ders materyalinin söz varlığında ortak olduğu tespit edilmiştir. “Geliş, öğren, alış, oku, alış” fiillerinin ders materyalinin söz varlığının aksine daha üst sıralarda yer almasında öğrencilerin bireysel önceliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yazılı anlatımının söz varlığı ve derslerde kullanılan Türkçeye Yolculuk B1 düzeyi ders kitabının söz varlığı Derlem tabanlı incelenmiş; Aksan vd (2017) alışması ile karşılaştırılmıştır.

Derlem tabanlı yapılan bu çalışmanın Türkçe için en geniş çaplı ve gösterge kaynak olduğu düşünüldüğünde en sık kullanılan 500 kelimeye yönelik ortaklık düzeyinin ders materyalinde % 52; öğrencilerin yazılı söz varlığında % 53 gibi düşük bir düzeydedir. Bu bağlamda Türkçede en sık kullanılan kelimelerle ortaklık düzeyinin ders materyalinde en az % 65 ve üzeri olması gerektiği söylenebilir. Ayrıca en sık kullanılan 500 sıfat, isim, ve fiil bakımından benzerlik düzeyinin de oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu benzerlik düzeylerinin öğrencilerin yazılı anlatımı ve dil kullanımlarını da etkileyeceği düşünüldüğünde ders materyallerinde kullanılan içeriklerin uluslararası standartlarda tekrar gözden geçirilmesi; söz varlığının derlem tabanlı olarak yapılandırılmasına yönelik gereklilik belirginleşmektedir. Yapılan çalışmaya benzer mahiyette, farklı düzeylerde daha geniş kapsamlı çalışmaların yapılması alan yazın açısından da oldukça faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Akpınar Dellal N. ve Seyhan Yücel M. (2015). Yabancı dil öğretmenlerinin derslerinde materyal kullanımına ilişkin tutum ve görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(2), 1051-1066. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7950>.
- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu türkçe 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil* (Vol. 1). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2014a). *Anadilimizin söz denizinde* (3. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2014b). *Türkçenin zenginlikleri incelikleri* (4. basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözvarlığı* (birinci basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2017). *Türkçenin gücü* (15. basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Y., Aksan, M., Mersinli, Ü. ve Demirhan, U. U. (2017). *A frequency dictionary of Turkish*. London and New York: Routledge.
- Aksan, Y. ve Demirhan, U. U. (2015). Genel adlar: Sıklık listesinden işlevsel ulamlara. *28. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı*, 3-17. Ankara: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık.
- Arslan, N. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Arslan, N., Durukan, E. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 247-265.
- Aşık, U. (2007). Yabancılar İçin Temel Türkçe Sözcük Varlığının Oluşturulması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29(29), 27-61.
- Bozkurt, B. (2015). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Orta Seviye (B1-B2 Düzeyi) Hedef Sözcük Belirleme Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Coxhead, A. (2000). 'A New Academic Word List.' *TESOL Quarterly* 34:2, 2000: 213–238.
- Çelik, S. (2014). Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarında Kullanılan Söz Varlığının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Dash, N. S. (2008). *Corpus linguistics: An introduction*. Pearson Education India.
- Demirel, Ö. ; Kiroğlu, K. (2005), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme*, Pegema Yayıncılık, Ankara
- Elena, T. B. (2001). *Corpus linguistics at work. Studies in Corpus Linguistics*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam and Philadelphia
- Grabe, W. (1991). Current developments in second language reading research. *TESOL Quarterly*, 25(3), 375-406.
- Gries, S. T. (2016). *Quantitative corpus linguistics with R: A practical introduction*. Taylor & Francis.
- Göçen, G., & Alpaslan, O. K. U. R. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 119-136.
- Karadağ, Ö. (2019). Aynı Sınıf düzeyi için hazırlanan Türkçe ders kitaplarının ortak sözcüklüğü açısından karşılaştırılması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1130-1140.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Karatay, H. (2007). Kelimesözcük öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- Karatay, H. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığı ve geliştirilmesi. H. Karatay (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı* (s. 253-270). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M., & Dölek, O. (2019). Söz varlığı ve sözcük öğretiminin önemi. *Türkçenin Sözcük Öğretimi*, 19-36.
- Matsuoka, W., Hirsh, D. (2010). Vocabulary learning through reading: Does an ELT course book provide good opportunities?. *Reading in a Foreign Language*, 22(1), 56-70.
- McEnery, T., Hardie, A. (2011). *Corpus linguistics: Method, theory and practice*. Cambridge University Press.
- Özkan, B. (2010). Türkçenin öğretiminde sıfatların eşdizim sözlüğü: yöntem ve uygulama. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 51-65.
- Özkan, B. (2013). Yöntem ve uygulama açısından "Türkiye Türkçesi söz varlığının derlem tabanlı sözlüğü". *Bilig*, 66, 149-178.
- Sampson, Geoffrey and Diana McCarthy (2005). *Corpus Linguistics: Reading in a Widening Discipline*. New York: Continuum.
- Tunçel, H. (2011). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sözlü Türkçenin Kelime Sıklığı ve Yaygınlığını Belirleme Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Weisser, M. (2016). *Practical corpus linguistics: An introduction to corpus-based language analysis* (Vol. 43). John Wiley & Sons.
- Yılmaz, T. ve Doğan, Y. (2014). 7. sınıf öğrencilerinin anlamını bilmedikleri kelimesözcükler ve Türkçe ders kitaplarındaki kelimesözcük çalışmaları bağlamında kelimesözcük öğretimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 279-295.